

DOI 10.31558/2519-2949.2026.2.23

УДК 327(437.3:477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6117-0263>**Поведа О. П., Національний університет біоресурсів і природокористування України****ЧЕСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ В 2022-2026 РОКАХ:
ОСОБЛИВОСТІ, ТЕНДЕНЦІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

У даній статті досліджено особливості розвитку чесько-українських відносин у 2022–2026 роках в умовах повномасштабної російсько-української війни. Проаналізовано основні напрями політичного, військового та гуманітарного співробітництва між Україною та Чеською Республікою, а також визначено ключові тенденції їх еволюції у зазначений період. Виявлено, що після початку російської агресії Чехія стала одним із найактивніших союзників України в Центральній Європі, надаючи значну військову допомогу, дипломатичну підтримку на міжнародній арені. Особливу увагу приділено ролі Чеської Республіки у постачанні озброєння, реалізації міжнародних ініціатив щодо забезпечення України боєприпасами. У статті також розглянуто вплив внутрішньополітичних процесів у Чехії на характер двосторонніх відносин, зокрема трансформацію громадської думки щодо російсько-української війни та обсягів підтримки України. Проаналізовано еволюцію суспільних настроїв — від високого рівня солідарності з Україною на початку повномасштабного вторгнення до поступового зростання скептичних настроїв і втоми від війни. Значну увагу приділено проблематиці прийому та інтеграції українських біженців у чеське суспільство, а також впливу цього питання на внутрішні політичні дискусії. Особливо розглянуто зміни внутрішньополітичної ситуації в Чехії після парламентських виборів 2025 року та їхній можливий вплив на подальший розвиток чесько-українських відносин. З'ясовано, що, попри наявність внутрішньополітичних дискусій і певні коливання громадської підтримки, співпраця між Україною та Чехією має важливий характер для України, зберігаючи значний потенціал для подальшого розвитку. Перспективи двосторонніх відносин значною мірою залежатимуть від подальшого перебігу російсько-української війни, внутрішньополітичної ситуації в Чехії та просування України на шляху вступу до ЄС і НАТО.

Ключові слова: Чехія, Україна, Петр Фіала, Андрей Бабіш, «Чеська ініціатива», громадська думка.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна, що набула повномасштабного характеру 24 лютого 2022 року, суттєво змінила геополітичну ситуацію в Європі та вплинула на систему міжнародних відносин. У цих умовах важливого значення набули двосторонні відносини України з державами Європейського Союзу, зокрема з Чеською Республікою. Від початку повномасштабного вторгнення Чехія продемонструвала послідовну політичну, військову та гуманітарну підтримку України, ставши одним із її ключових партнерів у Центральній Європі. Водночас розвиток чесько-українських відносин відбувається під впливом внутрішньополітичних процесів у Чехії, змін у суспільних настроях, економічних викликів та загальноєвропейської безпекової ситуації. У зв'язку з цим аналіз особливостей, тенденцій та перспектив розвитку чесько-українського співробітництва у 2022–2026 роках набуває важливого наукового і практичного значення. Крім того, дослідження еволюції чесько-українських відносин дозволяє краще зрозуміти роль Чеської Республіки у підтримці України.

Метою статті є аналіз особливостей розвитку чесько-українських відносин у 2022–2026 роках, визначення основних тенденцій політичного, військового та гуманітарного співробітництва між двома державами, а також оцінка перспектив їх подальшого розвитку в умовах російсько-української війни та змін внутрішньополітичної ситуації в Чеській Республіці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням боротьби з російською пропагандою, а також еволюції ставлення чеської громадської думки до української і російської меншин в Чехії

присвячені праці Мартіни Кліцперової-Бейкер, Петера Кветона, Мартіна Єлінека, Віта Хлада. На сучасному етапі окремими чеськими дослідниками активно піднімається питання подальших перспектив інтеграції українських біженців в чеське суспільство. Наприклад, в праці Зденека Рода і Мірослава Плуंद्रіха «Як чеські політики та політичні партії сек'юритизують біженців: порівняння криз у регіоні Близького Сходу та Північної Африки (MENA) і в Україні» акцентується увага на тому, що імміграція українців має здебільшого позитивні наслідки, зважаючи на культурну і релігійну близькість двох слов'янських народів, однак наголошується, що політичні партії ANO і Свобода та демократія цілеспрямовано намагаються висвітлювати як питання інтеграції українських біженців у чеське суспільство, так і основні події, пов'язані з Україною, із негативного боку з метою підвищення власного рейтингу серед окремих верств населення.

Специфіка і особливості трансформації чесько-українських міждержавних відносин після початку повномасштабного вторгнення РФ загалом не отримали належного висвітлення в працях українських політологів та міжнародників, що робить актуальним дане дослідження.

Виклад основного матеріалу. Події 24 лютого 2022 року стали каталізатором багатьох тенденцій подальших двосторонніх чесько-українських відносин в різних сферах. 15 березня 2022 року, одразу через декілька тижнів після початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну, тодішній прем'єр-міністр Чехії Петр Фіала разом із главами урядів Польщі та Словенії відвідав Київ, провівши зустріч із Президентом України Володимиром Зеленським, в ході якого було підтверджено підтримку суверенітету України. Після початку російсько-української війни Чехія стала першою країною, яка одразу після 24 лютого 2022 року почала постачати важке озброєння, зокрема танки Т-72, бойові машини піхоти BVP-1 та самохідні гаубиці DANA. Дана швидка військова, гуманітарна та політична підтримка була підкріплена активними дипломатичними зусиллями на високому рівні, зокрема під час головування Чехії в Раді ЄС у липні-грудні 2022 року, яке було використано для просування санкцій проти Росії та прискорення надання допомоги Україні.

Окрім важкої бронетехніки, Чеська Республіка надала боєприпаси та наприкінці 2022 року ініціювала співпрацю у сфері оборони, зокрема проєкт спільного супутникового угруповання. 31 жовтня 2022 року обидві країни підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо стандартизації, метрології та оцінки відповідності з метою інтеграції українського бізнесу до ринку ЄС [11]. Чеські лікарні надавали допомогу пораненим українським військовим. Чехія надала значний прихисток українським цивільним.

До кінця 2022 року така підтримка закріпила за Чеською Республікою статус одного з найактивніших прихильників України у Східній Європі.

У 2023 році чесько-українська співпраця значною мірою була зосереджена на військовій допомозі: Чеська Республіка постачала Україні важке озброєння (танки, гелікоптери, артилерію) та сприяла забезпеченню боєприпасами, а також запустила програму допомоги на 2023–2025 роки, спрямовану на відновлення і гуманітарну підтримку. Обидві держави посилили співпрацю між оборонними комплексами, зосередившись на спільному виробництві. Чехія передала Україні реактивні системи залпового вогню RM-70 та броньовану техніку. Ключовою стала домовленість про роботу над спільними проєктами в оборонній промисловості, насамперед у сфері виробництва боєприпасів [3]. Крім того, уряд Чехії ініціював програму відновлення післявоєнних руйнувань загальним обсягом майже 20 млн доларів США на рік. Програма була спрямована на відбудову критичної інфраструктури.

У квітні 2023 року Чеська Республіка офіційно підтримала прагнення України до вступу в НАТО та ЄС, підписавши з цього питання спільну декларацію разом з Україною та Словаччиною. У 2023 році Україна і Чехія посилили співпрацю у сфері енергетичної безпеки, поглибили взаємодію у протидії дезінформації та зміцненні кібербезпеки, а також Чеська Республіка створила робочу групу для сприяння участі своїх компаній у відбудові України.

На Мюнхенській конференції з безпеки в лютому 2024 року президент Чехії Петр Павел виступив із пропозицією до європейських країн закуповувати боєприпаси за межами ЄС з подальшою їхньою доставкою в Україну. Дана ідея була поступово підтримана іншими союзниками Києва і отримала назву «Чеська ініціатива». В рамках цієї ініціативи вже в квітні 2024 року були поставлені перші боєприпаси для потреб української армії. Надалі Чеська Республіка взяла на себе роль координатора, займаючись пошуком можливостей постачання боєприпасів у різних регіонах світу та ведучи переговори щодо міжнародного фінансування. Ініціатива фінансується іншими державами, зокрема Німеччиною, Канадою та Нідерландами. Протягом 2025 року в межах ініціативи Україна отримала

1,8 млн одиниць боєприпасів. За весь період дії програми було поставлено понад 4 млн артилерійських снарядів [6].

В контексті розвитку чесько-українських відносин показовою є трансформація чеської громадської думки щодо російсько-українського протистояння. З початку 2022 року можна спостерігати, що чеські суспільні дебати щодо війни Росії проти України пройшли кілька етапів, відображаючи зміни в громадському інтересі та ставленні до обох сторін конфлікту. Період перших шести місяців після початку російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року можна охарактеризувати як пік солідарності з Україною. Суспільний інтерес був дуже високим: майже 80% чехів стежили за перебігом війни. Шок від нової великої війни в Європі був очевидним під час публічних обговорень, а солідарність із Україною, що обороняється, переважала. Влітку та восени 2022 року чеське суспільство поступово прийняло війну як наявний факт. Суспільний інтерес до війни почав дещо знижуватися. Підтримка України й надалі залишалася позицією більшості, однак з'явилися перші ознаки втоми. Крім того, восени того ж року стали відчутними наслідки війни у вигляді побоювань щодо дефіциту енергоносіїв і зростання цін на енергетику [9].

У 2023 році наслідки війни проявилися повною мірою. Чеська Республіка пережила безпрецедентне зростання цін, що передусім торкнулося базових потреб — продуктів харчування, цін на енергетику та витрат на житло. Війна в Україні у цей період також увійшла в менш динамічну фазу, а фронт, здавалося, стабілізувався. Саме тому увага громадськості дедалі більше зосереджувалася на внутрішніх проблемах. Паралельно в суспільних дебатах посилювалися настрої, які ставлять під сумнів обсяги та форми чеської допомоги Україні, а також доцільність санкцій проти Росії. З 2024 року і донині спостерігається подальше зниження інтересу до подій в Україні. Чеська громадськість дедалі більше втомлюється від війни та повідомлень про неї [9]. Скептичні настрої щодо продовження військової підтримки України продовжують посилюватися, а чеське суспільство віддає перевагу завершенню війни навіть ціною поступок з українського боку.

Важливим аспектом, що впливає на позицію чехів щодо війни Росії проти України, є рівень зацікавленості громадськості поточним станом війни. Лише 23% опитаних заявили, що вони «значною мірою» цікавляться тим, що відбувається в Україні, 39% виявляють помірний інтерес, 23% — не дуже цікавляться, а 15% — зовсім не цікавляться. Варіант «помірний» слід трактувати наступним чином: чехи сприймають інформацію в міру того, як вона надходить до них із їхнього особистого медіапростору, тобто вони не надто активно шукають її самі. Зацікавленість інформацією про російсько-українську війну вища серед людей середнього і старшого віку. «Однак це головним чином пов'язано з тим, що люди старшого віку загалом активніше шукають новини», — пояснює аналітик STEM Їржі Таборські [7]. Загалом інтерес чеської громадськості до війни в Україні повільно знижується від початку повномасштабного вторгнення.

Згідно даних опитування STEM, проведеного в січні 2025 року, спостерігалось незначне зростання уваги чехів до російсько-української війни, що може бути певною мірою пов'язано з поверненням Дональда Трампа на посаду президента США, яке асоціюється з можливістю зміни динаміки війни або, можливо, з перспективою її завершення в найближчому майбутньому. Метою проведення опитування слугувало дослідження того, як чехи воліли б, щоб розвивалися військово-політичні події в Україні та з'ясування наскільки ймовірними вони вважають різні гіпотетичні сценарії. Близько 10% респондентів розглядають повну капітуляцію України найбільш імовірним варіантом — це помітна меншість. Частка тих, хто віддає перевагу саме такому сценарію, є подібною (8%). Протилежний результат, тобто витіснення російських військ з території України за допомогою Заходу та повернення втрачених земель також видається громадськості малоімовірним (6%), проте має другу за рівнем підтримку позицію (29%). Сценарій обміну українських територій на мир і гарантії безпеки для України без вступу до НАТО має найбільшу підтримку серед чехів (37%). Його також вважають реалістичним понад третина опитаних [9]. «Загалом можна сказати, що чеська громадськість найбільше схильється до рішень, які означали б швидке завершення війни і водночас збереження незалежної України», — додає Таборські [7].

Після початку війни в Україні у лютому 2022 року Чеська Республіка стала одним із головних напрямків для українських біженців. Поступово до країни прибуло понад пів мільйона українців, і, за оцінками, понад 350 000 з них залишилися в Чехії [10]. Як і дискусія стосовно самої війни, так і чеська суспільна дискусія щодо українських біженців, які прибули до країни після початку повномасштабного вторгнення, з часом також зазнала змін. Зазнали еволюції й погляди щодо здатності суспільства впоратися з хвилею біженців.

Протягом перших шести місяців російсько-української війни, чеське суспільство продемонструвало надзвичайну солідарність і рішучість у наданні допомоги прибулим біженцям. Уряд, неурядові організації та окремі громадяни активно долучилися до підтримки. Було створено регіональні центри допомоги для координації підтримки та інтеграції прибулих, а багато людей надали свої будинки й квартири для розміщення тих, хто потребував прихистку. Тон суспільних і медійних дискусій був переважно позитивним і сповнений підтримки.

Із подальшим прибуттям біженців, усвідомленням того, що конфлікт навряд чи завершиться швидко, а також із зростанням внутрішніх проблем, восени та взимку 2022 року суспільна дискусія почала зміщуватися до практичних викликів, пов'язаних із довгостроковим перебуванням біженців та їхньою інтеграцією в чеське суспільство. Передусім йшлося про забезпечення працевлаштуванням, житлом, наданні освітніх послуг та медичної допомоги українцям. За даними RAQ Research, хоча дві третини економічно активних біженців мали роботу, багато з них працювали на посадах нижче своєї професійно-освітньої кваліфікації та отримували низьку заробітну плату [9].

З початку 2023 року суспільний інтерес до ситуації з біженцями почав знижуватися, однак дискусія поступово поляризувалася. У суспільстві посилювалися занепокоєння щодо стану економіки, доступності громадських послуг і питань безпеки.

У відповідь на тривалу присутність біженців чеський уряд упродовж останніх років ухвалив низку законодавчих заходів, відомих під узагальненою назвою «Lex Ukraine», які продовжили режим тимчасового захисту для біженців та поступово скоригували рівень фінансової підтримки й статус біженців у чеській соціальній та правовій системах [9]. Нині суспільна дискусія зосереджена на довгостроковій інтеграції, з акцентом на матеріальну самостійність біженців, їх доступ до ринку праці, а також підтримку у сфері забезпечення житлом й наданні освітніх послуг.

В жовтні 2025 року в Чехії було проведено парламентські вибори, згідно з результатами яких новий коаліційний уряд країни було сформовано на основі трьох політсил: популістської партії ANO, ультраправої партії Свобода і Демократія (SPD) і правої партії Автомобілісти за власні інтереси. Прем'єр-міністром Чеської Республіки став Андрей Бабіш, лідер ANO, який раніше вже очолював уряд держави в 2017-2021 роках. А. Бабіш пріоритетом власної внутрішньої політики визначив покращення соціального забезпечення чеських громадян. Новообраний прем'єр-міністр рішуче розкритикував витрати на допомогу Україні, позиціонуючи себе як «миротворець» і виступаючи за швидке завершення російсько-української війни.

У зверненні до громадян з нагоди святкування Нового 2026 року спікер Палати депутатів Т. Окамура (лідер партії Свобода і Демократія) виступив проти постачання зброї Україні та звинуватив західні уряди й виробників озброєнь у намаганнях збагатитися. Він заявив, що чехи не повинні витрачати гроші «які належать пенсіонерам, людям з інвалідністю або сім'ям із дітьми» на те, що Окамура назвав «цілковито безглуздою війною». Спікер Палати депутатів також згадав про «українських злодіїв» довкола «зеленої хунти» в Україні, які «будують собі золоті унітази» [12]. Посол України в Чехії Василь Зварич назвав висловлювання Окамури «образливими та сповненими ненависті». Міністерство закордонних справ України трактувало їх як особисту позицію, сформовану під впливом російської пропаганди. 5 січня 2026 року МЗС України викликало чеського тимчасового повіреного у справах через заяви Окамури. Того ж дня прем'єр-міністр Чехії Андрей Бабіш заявив, що Зварич не мав права критикувати спікера, назвавши реакцію посла порушенням дипломатичного протоколу [12].

Незважаючи на критичні висловлювання Андрея Бабіша і Томіо Окамури стосовно України, під час візиту до Києва міністра закордонних справ Чехії Петра Мацінки 9 січня 2026 року було оголошено про наміри чеського уряду продовжити підтримку «Чеської ініціативи». Мацінка зазначив, що рішення не скасовувати програму було ухвалене після «цілої низки запитань і спекуляцій». «Тому ми спочатку хотіли переглянути її, вивчити, проаналізувати, а також визначити, чи можна реалізувати її дещо інакше, але з тим самим результатом», — додав він [2]. Варто наголосити, що за підтримку України в її протистоянні російській агресії активно виступає політична партія Автомобілісти за власні інтереси, одним з головних лідерів якої є Мацінка, тому, зважаючи на коаліційний характер чеського уряду, ANO і Свобода та Демократія, змушені брати до уваги позицію партнерів.

Висновки. Аналіз чесько-українських відносин у 2022–2026 роках свідчить про їх суттєве поглиблення в означений період. Чеська Республіка від самого початку агресії Росії виступила одним із найактивніших союзників України в Європі, надаючи значну військову, політичну та гуманітарну підтримку. Особливо важливою була швидка передача озброєння, лікування поранених, а також

ініціювання міжнародних проєктів допомоги, зокрема «Чеської ініціативи» щодо постачання боєприпасів. Водночас розвиток двосторонніх відносин супроводжувався трансформацією суспільних настроїв у самій Чехії. Початковий період високої солідарності з Україною поступово змінився певною втомою від війни, зниженням інтересу громадськості до подій в Україні та посиленням дискусій щодо обсягів допомоги. Важливим фактором внутрішньополітичних дебатів стала також проблема інтеграції значної кількості українських біженців у чеське суспільство. Події 2025 року, зокрема зміна політичного керівництва Чехії після парламентських виборів, продемонстрували можливість коригування зовнішньополітичного курсу держави щодо України, що проявилось у більш критичних оцінках обсягів допомоги та акценті на швидкому завершенні війни.

Таким чином, чесько-українські відносини у 2022–2026 роках характеризуються поєднанням високого рівня міждержавної співпраці та водночас складної динаміки суспільно-політичних процесів у самій Чехії. Перспективи подальшого розвитку цих відносин значною мірою залежатимуть від перебігу російсько-української війни, внутрішньополітичної ситуації в Чехії та європейської і євроатлантичної інтеграції України.

Бібліографічний снуок / Referenses:

1. Csanyi P. (2025). Czech Republic's foreign policy orientation. *China-CEE Institute*. URL: <https://china-cee.eu/2025/06/02/czech-republic-external-relations-briefing-czech-republics-foreign-policy-orientation/>
2. Czech Republic and Ukraine agree to extend the ammunition initiative. *UAWIRE*. URL: <https://www.uawire.org/czech-republic-and-ukraine-agree-to-extend-the-ammunition-initiative>
3. Denmark and Czech Republic to approve joint tranche of military aid to Ukraine. *Ukrainska Pravda*. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2023/10/12/7423828/>
4. Foreign Minister Petr Macinka in Kyiv (2026, January 10). *Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic*. URL: https://mzv.gov.cz/jnp/en/issues_and_press/press_releases/foreign_minister_petr_macinka_in_kyiv.html
5. Klicperova-Baker M., Kveton P., Jelinek M., Chlad V. (2026). Evolving attitudes to Ukrainian and Russian minorities in Czechia during the Russian invasion of Ukraine: democrats stay the course. *International Journal of Psychology* 61, No. 2. URL: <https://doi.org/10.1002/ijop.70155>
6. Kozatskyi S. Czech PM reveals classified information on ammunition supplies to Ukraine. *Miitarnyi*. URL: https://militarnyi.com/en/news/czech-pm-reveals-classified-information-on-ammunition-supplies-to-ukraine/#google_vignette
7. Most Czechs prefer a Ukrainian victory, but do not consider it likely at the same time. *STEM Institute of Empirical Research*. 17. 9. 2024. URL: <https://www.stem.cz/en/most-czechs-prefer-a-ukrainian-victory-but-do-not-consider-it-likely-at-the-same-time/>
8. Rod Z., Plundrich M. (2025). How Czech politicians and parties securitise refugees: comparing the MENA and Ukrainian crises. *Politics in Central Europe*. Vol. 21, No. 4. P. 543-569. URL: <https://doi.org/10.2478/pce-2025-0022>
9. The Czech public feels growing fatigue towards the war in Ukraine, but anti-Ukrainian sentiments are not on the rise. *STEM Institute of Empirical Research*. 11. 2. 2025. URL: <https://www.stem.cz/en/the-czech-public-feels-growing-fatigue-towards-the-war-in-ukraine-but-anti-ukrainian-sentiments-are-not-on-the-rise/> (Access date 23.01.2026).
10. Support for the presence of Ukrainian refugees remain stable. The Czech public is becoming accustomed to them. *STEM Institute of Empirical Research*. 12. 9. 2024. URL: <https://www.stem.cz/en/support-for-the-presence-of-ukrainian-refugees-remains-stable-the-czech-public-is-becoming-accustomed-to-them/>
11. Ukraine and Czech Republic have started cooperation in the field of standardization, metrology and conformity assessment. *Ukraine Invest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/01-11-22/>
12. Ukraine, Czechia defuse tensions after days of escalating rhetoric. *The New Voice of Ukraine*. <https://english.nv.ua/nation/ukraine-czechia-turn-the-page-on-mutual-relations-50573738.html> (Access date 23.01.2026).

Poveda O. Czech–Ukrainian Relations in 2022–2026: features, trends, and prospects for development

The specific features of the development of Czech–Ukrainian relations in 2022–2026 in the context of the full-scale Russian–Ukrainian war are examined in the given article. The main directions of political, military, and humanitarian cooperation between Ukraine and the Czech Republic are analyzed, and the key trends in their evolution during this period are identified. It is revealed that after the beginning of Russian aggression, the Czech Republic became one of Ukraine's most active allies in Central Europe, providing significant military assistance and diplomatic support in the international arena. Particular attention is paid to the role of the Czech Republic in supplying weapons and implementing international initiatives aimed at providing Ukraine with ammunition. The influence of domestic political processes in the Czech Republic on the nature of bilateral relations, in particular the transformation of public opinion regarding

the Russian–Ukrainian war and the scale of support for Ukraine are also examined. The evolution of public attitudes is analyzed — from a high level of solidarity with Ukraine at the beginning of the full-scale invasion to the gradual growth of skeptical sentiments and war fatigue. Considerable attention is paid to the issue of the reception and integration of Ukrainian refugees into Czech society, as well as the impact of this issue on domestic political debates. The changes in the domestic political situation in the Czech Republic after the 2025 parliamentary elections and their possible influence on the further development of Czech–Ukrainian relations are also considered. It is concluded that despite the presence of domestic political debates and certain fluctuations in public support, cooperation between Ukraine and the Czech Republic remains important for Ukraine and retains significant potential for further development. The prospects for bilateral relations will largely depend on the further course of the Russian–Ukrainian war, the domestic political situation in the Czech Republic, and Ukraine’s progress on the path toward membership in the EU and NATO.

Keywords: Czech Republic, Ukraine, Petr Fiala, Andrej Babiš, “Czech Initiative”, public opinion.